

тних державно-управлінських завдань. Правове регулювання певної сторони суспільних відносин у сфері державного управління безпекою дорожнього руху набуває закінченого змісту, коли уповноважуючі норми доповнюються зобов'язуючими і забороняючими. Останніми встановлюється, в основному, відповідальність за порушення зобов'язуючих норм.

Список літератури: 1. Державне управління в Україні. (навчальний посібник). За заг. ред. д.ю.н., проф. В.Б. Авер'янова. К., 1999. 2. Конституція України – основа реформування суспільства. Х., 1996. 3. Адміністративне право України [Підручник для юридичних вузів і факультетів / Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.М. Паращук та ін.]; За ред. Ю.П. Битяка. Х., 2000. 4. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. №4. Ст.20. Відомості Верховної Ради України. 1992. №36. Ст.526. 5. Про дорожній рух: Закон України // ВВР. 1993. №31. Ст.338. 1999. №19. Ст.173; 6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Офіційний текст (станом на 1 серпня 1997р.). К., 1997. 7. Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997р. №341 // Офіційний вісник України. 1997. число 16. Код нормативного акта: 582/1997.

Надійшла до редакції 15.11.01

О.М. Музичук

УЧАСТЬ ГРОМАДЯН ТА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА БОРОТЬБИ ІЗ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ

Громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати громадські формування для участі в охороні громадського порядку та боротьби із правопорушеннями. Залучення широких верств населення до правоохоронної діяльності закономірно і справедливо розглядається як важливе русло участі громадян в управлінні справами суспільства і держави, один із основних факторів зміцнення конституційного режиму, ролі законів, посилення механізму підтримання правопорядку на ґрунті розвитку народовладдя.

Вітчизняний та світовий досвід свідчать, що ефективність охорони громадського порядку і боротьба із правопорушеннями неможливі без підтримки та участі в цій справі широких верств громадськості. Рішучі заходи, спрямовані на боротьбу із злочинністю, не призведуть до кардинального поліпшення ситуації доти, доки зусилля ОВС, зокрема міліції, не отримають широкої підтримки з боку громадськості, а це потребує підвищення ступеня довіри населення та авторитету правоохоронців.

Як свідчить практика, МВС послідовно проводить роботу щодо забезпечення якісно нового рівня співпраці міліції з населенням, адаптації системи МВС до умов діяльності, спрямованої насамперед на забезпечення прав і свобод громадян.

Посилення охорони громадського порядку – одне з основних завдань, що вирішують ОВС. Від правильної організації цієї роботи залежить забезпечення особистої та майнової безпеки громадян.

Як показує практика минулих літ, діяльність громадських об'єднань правоохоронного спрямування мала істотний вплив на вирішення проблем охорони громадського порядку і боротьби із правопорушеннями. Але протягом 90-х років кількість громадських об'єднань правоохоронної спрямованості та їх активність по охороні громадського порядку значно зменшились.

Недооцінка ролі населення та громадських формувань в охороні правопорядку залишає ОВС один на один в боротьбі з правопорушеннями та злочинністю, негативно впливає на моральний та психологічний клімат в суспільстві, позбавляє громадян упевненості в особистій безпеці, призводить до їх бездіяльності при проявах правопорушень і злочинів, викликає справедливі нарікання на бездіяльність суспільства в боротьбі із злочинністю.

Ситуація змінилася на краще з виданням Указу Президента України від 16 червня 1999 р. «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності ОВС та громадських формувань з охорони громадського порядку» та прийняттям Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

На сьогоднішній день відновлено діяльність 1,8 тис громадських пунктів охорони порядку та майже 5,8 тис громадських формувань. Взагалі в державі функціонує 17,1 тис громадських формувань, що активно беруть участь в охороні громадського порядку.

У відповідності із законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», громадські формування правоохоронної спрямованості можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони(групи) сприяння міліції, асоціації громадських формувань. Громадські формування з охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, рівноправності членів цих формувань. Координацію діяльності громадських формувань правоохоронної спрямованості здійснюють відповідно місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Повсякденна (оперативна) діяльність таких формувань організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами внутрішніх справ.

Громадські формування правоохоронної спрямованості створюються на добровільних засадах за місцем роботи, навчання або проживання громадян за рішенням, прийнятим на зборах(конференціях) громадян у складі не менше десяти осіб. Діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями здійснюється на основі положення(статуту) про нього.

У відповідності із вищевказаним законом основними завданнями громадських формувань є:

– надання допомоги органам внутрішніх справ у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобігання адміністративним проступкам і злочинам:

– інформування органів та підрозділів внутрішніх справ про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань;

– сприяння органам внутрішніх справ у виявленні і розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захист прав підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань, участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушенням неповнолітніх;

– надання невідкладної допомоги особам, які потерпіли від нещасних випадків чи правопорушень;

– участь у рятуванні людей і майна, підтримання громадського порядку у разі стихійного лиха чи інших надзвичайних обставин.

Для виконання завдань, визначених у цьому законі, громадські формування правоохоронної спрямованості мають наступні права:

1) брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку разом з працівниками міліції, а в сільській місцевості – самотійно шляхом виконання конкретних доручень керівництва відповідного органу внутрішніх справ;

2) вживати спільно з працівниками міліції заходів до припинення адміністративних правопорушень і злочинів;

3) представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та підприємствах, установах, організаціях, навчальних закладах;

4) взаємодіяти з іншими органами громадської самодіяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на:

– ведення професійно-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів;

– надання допомоги у боротьбі із злочинами у сфері економіки, податкового законодавства, а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території, міст та інших населених пунктів;

– охорону природи і пам'яток історії та культури;

– забезпечення безпеки дорожнього руху;

5) вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організації незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання причин і умов, що сприяють їх виконанню;

6) підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи.

У законі передбачено, що громадські формування правоохоронної направленості здійснюють свою діяльність під контролем органів внутрішніх справ шляхом:

1) спільного з працівниками органів внутрішніх справ патрулювання і виставлення постів та участі в забезпеченні охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

2) участі у заходах правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу з окремими видами правопорушень.

Членами громадських формувань правоохоронної спрямованості можуть бути громадяни України, які досягли 18-річного віку, виявили бажання брати участь у зміцненні правопорядку та здатні за своїми діловими та моральними якостями і станом здоров'я виконувати на добровільних засадах взяті на себе зобов'язання. Члени таких громадських формувань можуть брати участь в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями за місцем реєстрації цих об'єднань та лише після проходження відповідної правової та спеціальної підготовки в органах внутрішніх справ і одержання в органі місцевого самоврядування посвідчення члена громадського формування правоохоронної спрямованості і нарукавної пов'язки, зразки яких затверджені Кабінетом Міністрів України. У законі передбачено перелік осіб, які не можуть бути членами зазначених громадських формувань. Зокрема, це особи, які порушують громадський порядок, особи, судимість з яких не знята або не погашена у встановленому законом порядку, та раніше засуджені за умисні злочини, хворі на хронічний алкоголізм та наркоманію, визнані у судовому порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, та інші особи у випадках, передбачених законами України.

Законом передбачено правові гарантії та соціальний захист членів громадських формувань з охорони громадського порядку та боротьби з правопорушеннями.

За активну участь у забезпеченні охорони громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями, члени громадських формувань правоохоронної спрямованості заохочуються органами внутрішніх справ, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування шляхом оголошення подяки або видачі цінного подарунка чи грошової винагороди. Крім того, підприємства, установи та організації можуть надавати членам цих формувань пільгові путівки, додаткову оплачувану відпустку терміном до 5 днів та інші види заохочення і пільги, визначені зборами трудового колективу, за рахунок власних коштів. За поданням керівних органів громадських формувань правоохоронної спрямованості і органів внутрішніх справ члени цих формувань, які беруть найбільш активну участь в охороні громадського порядку мають переважне право на вступ до навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ. До членів громадських формувань з охорони громадського порядку та боротьби з правопорушеннями, які несумлінно ставляться до виконання своїх обов'язків, можуть застосовуватися за рішенням загальних зборів або виконавчого органу цього об'єднання стягнення у вигляді попередження, догани, виключення із членів громадського формування.

Контроль та нагляд за діяльністю громадських формувань з охорони громадського порядку та боротьби з правопорушеннями здійснюється в порядку, визначеному Конституцією та законами України.

Необхідно зазначити, що у правовому регулюванні, організації і функціонуванні громадських формувань з охорони громадського порядку і боротьби із правопорушеннями існує значна кількість проблем, які потребують ґрунтовного наукового вирішення. Зокрема, це відсутність законодавчого визначення поняття громадського формування з охорони громадсь-

кого порядку та боротьби із правопорушеннями, відсутність визначення конкретних форм участі громадян і громадських формувань у правоохоронній діяльності. Крім того, необхідно переглянути законодавчі питання взаємодії ОВС і громадськості в організації охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями, розширити і передбачити різноманітні форми обов'язкового матеріального заохочення громадян, як за постійну участь в охороні громадського порядку, так і за окремі припинення правопорушень, забезпечити правові гарантії та соціальний захист членів громадських формувань правоохоронної спрямованості.

Слід також зазначити, що сьогодні ОВС вишукують нові форми і засоби взаємодії та залучення громадськості до охорони правопорядку, профілактичної роботи. У 2000 р. вступила в дію Програма МВС України щодо розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000–2005 роки. Заходи, які передбачені програмою, дозволяють піднести на новий рівень партнерські відносини між міліцією і населенням, налагодити ділове співробітництво між ними, створити організаційно-правовий механізм для більш широкого залучення громадськості до охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями, сприяють підвищенню авторитету працівників міліції та своєчасному інформуванню населення через засоби масової інформації про їх діяльність.

Список літератури: 1. Конституція України // ВВР.1996. №30.Ст.141. 2. Закон України «Про участь громадян в охороні громадському порядку і державного кордону» // ВВР.2000. №40. Ст.338. 3. Указ Президента України від 16 червня 1999 року «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності ОВС та громадських формувань з охорони громадського порядку». 4. Охромий Д.А. В тесном контакте с органами милиции // Сборник МВД СССР 1984. №3. 5. Проблеми охорони громадського порядку і вдосконалення законодавства // Матеріали науково-практичної конференції. Харків. 1993. 6. Костецкий Н.И. Новым ассоциациям ДНД внимание и поддержку // Бюллетень по обмену опытом. К.,1992. 7. Ревин В.П. Работа общественности по предупреждению правонарушений // Проблемы борьбы с преступностью: Сборник научных трудов. М., 1980. 8. Хоботов А.А. Помощь обществу в борьбе с преступностью // Актуальные проблемы организации и тактики борьбы с преступностью: Труды Академии МВД СССР М.,1988. 9. Шелковникова Е.Д. Взаимодействие ОВД с общественностью в ООП // Соблюдение социалистической законности в деятельности ОВД: Сборник научных трудов М., 1984. 10. Колпаков В.К. Организация деятельности общественных пунктов охраны правопорядка // Проблемы профилактики административных правонарушений. К., 1982. 11. Полищук А.Д. Взаимодействие милиции с ДНД. К., 1981. 12. Попов Л.Л. Организация охраны общественного порядка. М., 1984. 13. Звіт перед Українським народом // Іменем закону. 26.01.2001. №4.

Надійшла до редколегії 06.02.01